

**MUNI
LAW**

Obchodní korporace z pohledu obchodních partnerů a ochrana věřitelů obchodní korporace

Zdeněk Houdek

Vstupní teze

- střet zájmů jako důvod existence obchodní korporace
 1. Mezi společníky navzájem
 2. Mezi společníky a funkcionáři společností
 3. Mezi společnostmi (společníky či funkcionáři) a třetími osobami

A co nás tedy zajímá?

- Co se o svém smluvním partnerovi mohu dozvědět? :
 - „publicita“ korporace a veřejné rejstříky
 - Funkce: Ochrana třetích osob – výklad pravidel o jednání vždy ve prospěch třetích osob, rozhodující je zápis v obchodním rejstříku (21 Cdo 265/2007)
- S kým mohu za obchodní korporaci jednat?
 - Kdo je oprávněn za podnikatele podepisovat smlouvy? Jak podpis podnikatele správně vypadá? Jak se podepisují právnické osoby? Jaké údaje mají obsahovat obchodní listiny? Jaké se vyskytují časté chyby při jednání podnikatelů?
 - zastupování korporace a pravidla reprezentace
 - funkce: Právní jistota obchodního styku – vyloučení pochybností o tom, zda jednající osoba je oprávněna podnikatele zavazovat /snížení transakčních nákladů/
- Jak jsem zajištěn před platební neschopností korporace? :
 - sankčně motivační schémata

Otázky „veřejnosti“ korporace

- Materiální a formální publicita veřejného rejstříku
 - **Princip formální publicity - § 3 ZVR a násl., § 120 odst. 2 OZ**
 - Znamená veřejnou přístupnost – veřejné rejstříky právnických osob jsou přístupné každému; každý do nich může nahlížet a pořizovat si z nich výpisy, opisy nebo kopie. Platí i pro sbírku listin
 - **Povinnost zveřejnit údaje** = zveřejnění v Obchodním věstníku (§ 3018 ObčZ, § 776 ZOK).
 - **Princip materiální publicity** = údaje zapsané v obchodním rejstříku jsou účinné vůči třetím osobám i v případě, že neodpovídají skutečnosti, jsou-li splněny podmínky stanovené v § 8. U veřejnosti se předpokládá znalost těchto údajů (§ 8 ZVR a násl., § 121 OZ)
 - **Negativní stránka:** není možné namítat proti třetím osobám v dobré víře, že zápis neodpovídá skutečnosti (§ 121 odst. 1 OZ) – zvláštní projev v § 10
 - **Pozitivní stránka:** třetí osoby se nemohou dovolávat své nevědomosti o údajích zapsaných (předpokládá se znalost zapsaných údajů) (§ 121 odst. 2 OZ)

Sídlo

- materiální a formální sídlo právnické osob: § 137
 - (1) Každý se může dovolat skutečného sídla právnické osoby. (2) Proti tomu, kdo se dovolá sídla zapsaného ve veřejném rejstříku, nemůže právnická osoba namítat, že má skutečné sídlo v jiném místě.
- Sídlo podnikatele: § 429 OZ
 - (1) Sídlo podnikatele se určí adresou zapsanou ve veřejném rejstříku. Nezapisuje-li se fyzická osoba jako podnikatel do veřejného rejstříku, je jeho sídlem místo, kde má hlavní obchodní závod, popřípadě kde má bydliště.
 - (2) Uvádí-li podnikatel jako své sídlo jiné místo než své sídlo skutečné, může se každý dovolat i jeho skutečného sídla. Proti tomu, kdo se dovolá sídla podnikatele zapsaného ve veřejném rejstříku, nemůže podnikatel namítat, že má skutečné sídlo v jiném místě.
- Místo podnikání: § 434 OZ
 - Dá-li podnikatel veřejnosti najevo, ve kterém místě podniká, umožní veřejnosti vstupovat s ním v tomto místě do právního styku v určené provozní době; jinak v době obvyklé.

Označování listin

- § 435 OZ
 - (1) Každý podnikatel musí uvádět **na obchodních listinách** a v rámci informací zpřístupňovaných veřejnosti prostřednictvím dálkového přístupu své jméno a sídlo. Podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku uvede na obchodní listině též údaj o tomto zápisu včetně oddílu a vložky; podnikatel zapsaný v jiném veřejném rejstříku uvede údaj o svém zápisu do tohoto rejstříku; podnikatel nezapsaný ve veřejném rejstříku uvede údaj o svém zápisu do jiné evidence. Byl-li podnikateli přidělen identifikující údaj, uvede i ten.
- Označování listin zástupcem PO: § 131 OZ
 - Kdo právnickou osobu zastupuje, dá najevo, co ho k tomu opravňuje, neplyne-li to již z okolností. Kdo za právnickou osobu podepisuje, **připojí k jejímu názvu svůj podpis**, popřípadě i údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení
 - Jaký následek má nedodržení?
 -a kdo tedy právnickou osobu zastupuje?

Jak podnikatel jedná?

Základní otázkou je:

- Jedná se o podnikatele fyzickou osobu? – **fyzická osoba může jednat osobně nebo v zastoupení**
- Jedná se podnikatele právnickou osobu? – **právnická osoba nově jedná pouze v zastoupení**
- jednající osoba \neq jednatel; člen statutárního orgánu \neq ředitel

Zástupce právnické osoby

- **Korporace má právní osobnost, nikoliv však svéprávnost (§ 151 OZ)**

- + obecná úprava zastoupení v § 436 a násl OZ.

a. zákonný zástupce

- i. člen statutárního orgánu (§ 162 a 164)
- ii. zaměstnanec, člen, nebo člen jiného orgánu (§ 166)
- iii. zástupce podnikající právnické osoby (§ 430)
- iv. vedoucí odštěpného závodu (§ 503)
- v. likvidátor (§ 193 -196)

b. smluvní zástupce

- i. zmocněnec (§ 441-449)
- ii. prokurista (§ 450)

c. opatrovník jmenovaný soudem

- i. § 165 odst. 2
- ii. § 486-488

Pozor na procesní zastoupení

- § 21 odst. 1 písm. a) OSŘ: § 21:
- (1) Za právnickou osobu jedná
- a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo
- b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo
- c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
- d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně

- **Úprava je nezávislá na úpravě jednání za právnickou osobu v OZ.**

Statutární orgán jako zástupce PO

- ve vnitřních věcech zbytková působnost (§ 163 OZ), navenek oprávněn jednat **ve všech záležitostech** (§ 164 OZ)
- Zástupce sui generis
- **Neomezené a neomezitelné!**
 - překročení jednatelského oprávnění je z povahy věci vyloučeno,
 - Vnitřní omezení jednatelského oprávnění (obecně § 162 ZOK, ale pozor na § 47 a 48 ZOK)
 - Odlišit jednání mimo zapsaný způsob – v tomto případě není korporace vázáná: § 440

A kdo to je?

- za právnickou osobu jedná **statutárním orgánem**
- každá PO má vždy nějaký statutární orgán:
 - **VOS** – všichni (nebo někteří) společníci
 - **KS** – komplementáři
 - **SRO** – jednatelé
 - **AS**
 - představenstvo (dualistický model)
 - statutární ředitel (monistický model)
 - **DR**
 - představenstvo
 - předseda (v malém družstvu = do 50 členů)

Způsob zastupování

- Jak se konstituuje jeho vůle?
- Kolektivní x individuální SO (§ 156 OZ) – pozor, počet členů nestačí
- způsob jednání určí zakladatelské právní jednání
- zapisuje se do veřejného rejstříku
- Defaultně: § 146/2 OZ – každý člen samostatně
- možnost zmocnění uvnitř kolektivního orgánu? – ano, ale...

příklady

- Pravidlo čtyř očí
 - Společnost zastupují a právně za ni jednají společně vždy nejméně dva členové představenstva.
- Kvalifikované pravidlo čtyř očí
 - např. České dráhy a.s.: Společnost zastupují a právně za ni jednají společně dva členové představenstva, přičemž nejméně jeden z nich je předsedou nebo místopředsedou představenstva.
- Alternativní způsoby podle hodnoty
 - např. ALFAMA CZ s.r.o.: Při zastupování společnosti jedná jednatel samostatně. Při zastupování ve věci s hodnotou **přesahující 2.000.000,- Kč** jednají vždy dva jednatele společně.
 - např. Moneyball, s.r.o.: Jednatelé zastupují společnost samostatně s výhradou **jednání nad částku 1.000.000,- Kč** (slovy: jeden milion korun českých), u takových jednání zastupují společnost oba jednatele společně.

Dílčí shrnutí – jak na to?

- O čem? – všechny záležitosti korporace (§ 164)
- Jak? – podepisování za korporaci, ne za sebe
- Víme kdo je SO? Kde najdu konkrétní osobu? Je kolektivy nebo individuální?
- Zjistit zapsaný způsob zastoupení – pokud není dodržen pak PO nejedná
- Pozor na:
 - Vnitřní omezení – souhlas VH daný zákonem
 - Plnu moc – potřeba vědět jak na to ;)

Další zástupci podnikatele

- V běžném obchodním styku nejedná SO, ale jiné osoby: jak je třeba být moc opatrný?
- Může společnost zastoupit?
 - syn jednatele, který mu ukradl razítko a vydává se za něj,
 - zaměstnanec, který nemá plnou moc,
 - vedoucí odštěpného závodu, kterého odvolali minulý týden
 - prokurista společnosti, který se rozhodl prodat nemovitost společnosti.
 - A hlavně, co falešný číšník?



Osoba pověřená § 430 a § 431

- (1) Pověří-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází.
- (2) Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna.
- § 431: Překročí-li zástupce podnikatele zástupčí oprávnění, podnikatele právní jednání zavazuje; to neplatí, věděla-li třetí osoba o překročení nebo musela-li o něm vědět vzhledem k okolnostem případu.

O co jde?

- „obchodní plná moc“
- Předpoklady, musíme se ptát zda:
 1. Osoba byla **pověřena** určitou činností při provozu závodu: typicky zaměstnanec, ale i neformálně, pokyn dle vnitřních předpisů, společník apd.
 2. zda s činností, kterou byla tato osoba pověřena, je **obvykle** spojeno i konání určitých právních jednání
- Pokud ano – pak je zákonný zástupce - pověřená osoba je oprávněna vykonávat všechna právní jednání, k nimž při dané činnosti dochází
 - Ze zákona, nepotřebuje plnou moc, nezapisuje se do OR
 - **překročení** oprávnění: podnikatele takové jednání zavazuje, není vázán pouze tehdy, pokud třetí osoba z okolností případu věděla nebo musela vědět, že jednající překračuje svoje oprávnění

Nezmocněné jednání

- Co ten falešný číšník?
- Jednání cizí osoby v provozovně podnikatele dle § 430 OZ:
Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna
- Nejde o osobu pověřenou, ale nezmocněné jednání, chybí zde titul

Vedoucí odštěpného závodu

- Odštěpný závod není právnická osoba, i když se zapisuje do obchodního rejstříku, je to pobočka obchodního závodu podnikatele (§ 503 OZ)
- Vedoucí odštěpného závodu je podle § 503 odst. 2 OZ
 - oprávněn jednat ve všech věcech odštěpného závodu
 - zastupuje a zavazuje podnikatele
 - zapisuje se do obchodního rejstříku

Smluvní zastoupení

– Plná moc (§ 441)

- **rozsah** libovolný
(individuální, speciální, generální)

- zmocnit lze **FO i PO**
- může udělit **kdokoliv**

• Prokura (§ 450)

- **rozsah zákonný** – všechna jednání související s provozem závodu; případně pobočky
- + **omezení** vnitřními pokyny **nemá účinky** vůči 3. os. (§453)
 - **základní** – bez nemovitostí
 - **rozšířená** – včetně zcizování a zatěžování nemovitostí
- prokuristou může být **pouze FO**
- udělit může **pouze osoba v OR**
- speciální pravidla **podepisování** (§ 455)
- **péče řádného hospodáře**

Prokura § 450 OZ

- Formalizovaná plná moc
 - není to funkce, je to smlouva
 - Zapisuje se do OR - deklaratorně, výmaz je také deklaratorní – pouze podnikatel zapsaný v OR
 - Podepisování dle § 455
- **Zákonný rozsah: při všech právních jednáních souvisejících s provozem obchodního závodu § 450;**
 - Omezení prokury vnitřními pokyny nemá účinky vůči třetím osobám, i když bylo zveřejněno (§ 453)
- Zastoupení nepropůjčuje prokuristovi status podnikatele!
- **Zákonné omezení prokury – § 450/1 OZ:**
 - Není oprávněn zcizovat nebo zatěžovat nemovitosti
 - Za hranicemi záležitostí náležejících do provozu podniku
 - Mimo vztah k obchodnímu podnikání
- Otázka překročení? § 446 vs § 440 OZ?

Opatrovník PO dle § 165

- **(1)** Nemá-li statutární orgán dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, jmenuje na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, chybějící členy soud na dobu než budou noví členové povoláni postupem určeným v zakladatelském právním jednání; jinak soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, kdykoli se o tom při své činnosti dozví.
- **(2)** Soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, jsou-li zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a nemá-li právnická osoba jiného člena orgánu schopného ji zastupovat.

Jak to tedy je?

- syn jednatele, který mu ukradl razítko a vydává se za něj,
- zaměstnanec, který nemá plnou moc,
- vedoucí odštěpného závodu, kterého odvolali minulý týden
- prokurista společnosti, který se rozhodl prodat nemovitost společnosti.
- A hlavně, co falešný číšník?